

ЛЬВІВСЬКИЙ
ІСТОРИЧНИЙ
МУЗЕЙ

Музей – платформа суспільного діалогу

*Матеріали
III Міжнародної науково-практичної конференції
Львівського історичного музею*

Львів, 6 листопада 2020 року

ЗЗ

Львів
Дрогобич
Коло
2020

УДК 069:061.3(477)+31
М 89

Відповідальний за випуск: Роман Чмелик
Упорядник: Ірина Полянська

Надруковано за рішенням Науково-методичної ради КЗ ЛОР „Львівський історичний музей“.

Статті подано в авторській редакції. Відповідальність за достовірність викладених фактів несуть автори статей.

М 89 Музей — платформа суспільного діалогу : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції Львівського історичного музею, Львів, 6 листоп. 2020 р. / Львівський історичний музей; упоряд. І. Полянська. — Львів ; Дрогобич : Коло, 2020. — 444 с. : іл.

УДК 069:061.3(477)+31

ISBN 978-617-642-526-7

© Львівський історичний музей, 2020

Оксана Куценяк
завідувачка Відділу „Музей історії України“
КЗ ЛОР „Львівський історичний музей“

Яна Яковичина
канд. іст. наук, мол. наук, співробітник Відділу археології
Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України

Трипільська антропоморфна пластика у фондах Львівського історичного музею

У Львівському історичному музеї зберігаються матеріали з розкопок та розвідок на трипільських пам'ятках в Івано-Франківській, Тернопільській, Чернівецькій, Черкаській та інших областях. Знахідки потрапили до Музею в результаті формування масштабної колекції археології, яка налічує понад 330 тис. артефактів. Мета публікації — ввести в науковий обіг частину знахідок антропоморфної пластики з фондів Львівського історичного музею.

Ключові слова: фондова колекція, трипільська культура, антропоморфна статуетка.

Oksana Kutseniak, Yana Yakovyshyna
Trypillia anthropomorphic sculpture (not Koshylivtsi type)
in the funds of the Lviv Historical Museum

The Lviv Historical Museum stores materials from excavations and explorations of Trypillia monuments in Ivano-Frankivsk, Ternopil, Chernivtsi, Cherkasy and other regions, which came to the Museum as a result of the formation of a large-scale collection of archeology, numbering more than 330 thousand sights. The purpose of this publication is to introduce into scientific circulation the findings of anthropomorphic sculpture, from the funds of the Lviv Historical Museum.

Keywords: fund collection, Trypillia culture, anthropomorphic statuette.

Найчисленнішими серед колекцій Львівського історичного музею (ЛІМ) є збірки „Археологія“ та „Київська Русь“. Збірка „Археологія“ налічує 56 854 одиниць збереження і сформована на базі археологічних колекцій колишнього Музею Наукового товариства імені Шевченка, Музею Дідушицьких, Музею імені князів Любомирських, Народного Дому, Музею Ставропігійського інституту, багатьох приватних колекцій та пізніших власних надбань Історичного музею м. Львова [29, с. 214].

Фондова колекція трипільської культури ЛІМу нараховує понад 6000 од. зб. Найбільшу частину збірки (понад 1200 од. зб.) склада-

Примітка.

Восени 1947 р. Святослав Гординський виїхав до Америки. Микола Приходько влітку 1948 р. з дружиною і маленьким сином вирушив до Канади. Вивіз, на щастя, і „два великі зошити“, у які записав свої спогади про „Лук'янівську в'язницю в Києві, про Сибір“, сподіваючись їх колись видати... [13, с. 303].

1. Волошин Л. Рання графіка Святослава Гординського. 1920—1930 рр. Львів : Афіша, 2007.

2. Рисунки і начерки Святослава Гординського в збірці Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького : каталог / упоряд. О. Корнютко-Гринів. Львів, 2014.

3. Приходько М. На роздоріжжях смерті. Вінніпег, Манітоба : Видавничо-Спілка „Тризуб“, 1949. 158 с.

4. Гординський С. Як Москва нищила українську культуру // Святослав Гординський про мистецтво / упоряд. Х. Береговська. Львів : Апріорі, 2015. 1023 с.

5. Гординський С. Ув'язнене мистецтво // Сучасність. 1969. Чис. 10 (106). С. 77—80.

6. Гординський С. Бальянс культурних втрат // Гординський С. В обороні культури. Київ : Гелікон, 2005.

7. Протягом трьох днів, з 31 липня по 2 серпня 1952 року живопис і графіку, вивезені з музею, було спалено у двох печах спеціального сховища бібліотеки Академії Наук, скульптуру розбили у пивниці під приміщенням спецфонду і вивезли на смітник. Для того, щоб зберегти цю акцію в таємниці, її було виконано силами відповідальних працівників обкому партії та облліту: завідуючого відділом культури обкому М. Пеньковича, його заступника Єфременка, заступника начальника облліту В. Сіренка... Керував їхньою роботою безпосередньо Костянтин Литвин. Було знищено 1728 творів живопису і графіки — документально визначена на сьогодні цифра втраченого. — Див. докладніше: Каталог втрачених експонатів Національного музею у Львові / авт.-упоряд. В. Арофікін, Д. Посацька. Київ ; Львів : Тріумф, 1996. 136 с.

8. Білецький П. Георгій Іванович Нарбут. Київ : Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1959.

9. Корнютко-Гринів О. Презентація графіки С. Гординського в Мюнхені // Християнський голос. Мюнхен, 2019. № 13 (3017). С. 5—6.

10. Енциклопедія українознавства / за ред. В. Кубійовича. Львів : НТШ, 1996. Т. 6. С. 2346.

11. СУЖЕРО — Союз українців — жертв російського комуністичного терору. Т. 1—2.

12. Приходько М. Далекими дорогами. Торонто : Вільне слово, 1961. Т. 1—2.

13. Приходько М. Від Сибіру до Канади. Буенос-Айрес : Вид-во Юліана Середяка, 1979. 305 с.

14. Китагий Григорій (1907), бандурист і композитор з Полтавщини; закінчив Музичний Інститут ім. Лисенка, з 1941 р. мистецький керівник Капели Бандуристів ім. Шевченка, з якою концертував в Європі й США; численні твори й обробки українських народних пісень для чоловічого хору в супроводі бандур... — Енциклопедія українознавства. Київ : Молоде життя, 1996. Т. 3. С. 1035.

15. Святослав Гординський. Біографія і списки головних праць // Гординський С. В обороні культури. Київ : Гелікон, 2005. С. 346.

УДК 930.2

Наталія Чергік

ст. наук. співробітниця Національного заповідника «Хортиця»

Музейні видання як біографічне джерело: мемуари, епістолярії

В статті представлено музейні видання початку ХХ століття, в яких розміщено твори біографічного змісту: мемуари та епістолярії. Методом порівняння продемонстровано ступінь достовірності, повноти та інформаційної новизни біографічних текстів. Висновки стосуються потенціалу українських музейних видань зазначеного періоду як біографічного джерела.

Ключові слова: музеографія, музейне видання, публікація, мемуар, лист, листування.

Nataliya Cherkik

Museum Publications as Biographical Sources: Memoires and Epistolaries

The article presents Ukrainian museum publications of the early 20th centuries, which contain biographical texts: memoirs and epistolaries. The comparison method has demonstrated the degree of reliability, completeness and informational novelty of biographical texts. The conclusions concern the potential of museum publications in Ukraine at the beginning of the 20th centuries as a biographical source.

Keywords: museography, museum edition, publication, memoir, letter, correspondence.

Одна із тенденцій сучасної історичної науки — відтворення живого образу історії засобами біографічних досліджень, в яких важливу роль відіграють джерела особового походження. Немало уваги вітчизняними науковцями приділено вивченню досвіду опублікування таких джерел на теренах України в кінці ХІХ — на початку ХХ ст. Зазвичай мова йде про періодичні видання: «Основа», «Київська старина», «Україна», «За сто літ» та інші [3; 5; 14—17]. Однак, музейні видання обійдені стороною і не розглядаються серед видань джерел особового походження. Між тим, аналіз української музеографії кінця ХІХ — початку ХХ ст. показав, що біографічний матеріал у виданнях українських музеїв представлений різноформатно, у вигляді: а) біографій; б) спеціально написаних для музейного видання споминів; г) публікацій епістолярної спадщини, щоденників; д) інформації побіжного характеру.

Об'єктом даного дослідження є музейні видання початку ХХ ст., в яких опубліковано мемуари та листування. Для аналізу обрано три музейні збірники: «Український музей» [27], «Річник

Українського театрального музею» [25], «Збірник музею діячів науки і мистецтва України» [8]. *Предмет дослідження* зосереджений на тематичних аспектах творів; при цьому акцент перенесено на один із компонентів біографічного опису — особистісно-індивідуальні характеристики персонажа. *Задача даної роботи* — продемонструвати потенціал українських музейних видань зазначеного періоду як біографічного джерела. Для з'ясування ступені достовірності, повноти та інформаційної новизни, інформація, розміщена в музейному виданні, *зіставлена* із інформацією, опублікованою у публікаціях іншого типу, хронологічно близьких до музейного видання, яке аналізується.

Мемуари. Збірник «Український музей», присвячений пам'яті двох музейних діячів — Д. М. Щербаківського та М. Т. Біляшівського. За анонімним некрологом Д. М. Щербаківського (цей твір ми тут не розглядаємо) розміщені спомини К. В. Моценка «Академик Микола Біляшівський як музейний робітник» [20]. Спомини базовані на *листах* М. Т. Біляшівського до К. В. Моценка та *власних спогадах*. Автор розповідає про дбайливе, уважне і поважне ставлення М. Т. Біляшівського особисто до нього та до інших осіб, залучених до музейної справи. Багато уваги приділяє роботі з облаштування музеїв, виставок; випуску часописів; організації кустарних промислів; експедиційній роботі (археологічні розкопки, етнографічні збори). Крізь весь текст проступає людина, якій притаманна «надзвичайно м'яка, лагідна, добра вдача та незвичайне вміння поводитися з людьми» [20, с. 5].

Автор неодноразово підкреслив смак М. Т. Біляшівського до речей, уміння облаштовувати простір власного помешкання та музею: «мене тоді вразила незвичайна обстановка його кімнати, завішаної килимами й плахтами... пригадую, як я полюбив там у нього бувати», «М. Т. переселився в жахливе, — вогке й темне, помешкання в підвалі музейного будинку ... Т. М. умів навіть таке помешкання зробити захисним і приємним. Природний смак і розуміння краси допомагали йому в цім», «прекрасні самі собою речі, разом зведені й сполучені в різноманітні групи, ще більш підкреслювали взаємну красу й давали такі комбінації, що зачаровували до краю» (про експозицію) [20, с. 3, 5].

М. Т. Біляшівський, в споминах К. В. Моценка, постає як людина чуйна та емоційне вразлива: «Його ніжна, м'яка і ласкава вдача потребувала родинного захисту для себе», «Трудно собі уявити

чоловіка, що був більшим сім'янином», «Постійна думка про невблаганну смерть і про те, що дружина і малі діти зостануться без матеріального забезпечення й засобів до існування, приводили його до розпачу, гнітили його душу», «М. Т. розплакався від хвилювання й довгий час не міг заспокоїтись. Я вжахнувся, побачивши той стан душевний і фізичний», (з листа М. Т. Біляшівського) «Не знаю, що буде далі, на що жити ... Не знаю, що робити...» [20, с. 9—10].

Часто К. В. Моценко звертається до теми стану здоров'я М. Т. Біляшівського. Особливо проникливо це виходить із приведених автором листів М. Т. Біляшівського: «Увесь час так погано себе почував, як ніколи, з серцем кат-зна що робилося», «Важко мені, знесилив у боротьбі з життям, тяжко на душі, болить увесь час серце», «Може це останній мій лист до любого чоловіка — так погано себе відчуваю, оце й пишу лежучи. Особливо нерви, та ще й психіка нетверда — бувають страшні випадки, коли цілком становлюся божевільним і тільки й думаю про те, як би зразу заспокоїтись» [20, с. 6, 10].

Хоча спомини різних осіб про одну й ту саму персону важко піддаються ціннісному порівнянню, спробуємо зіставити неопубліковані у ХХ ст. спомини про М. Т. Біляшівського (автор невідомий) зі споминами К. В. Моценка. Анонімний мемуар емоційне бідніший. Між тим, він зосереджений на екскурсійній та просвітницькій діяльності, а також роботі по влаштуванню відділу «Старий Київ», про що мало йдеться у К. В. Моценка [7]. Спомини К. В. Моценка, охоплюють більше граней та епізодів із життя М. Т. Біляшівського. «Мікс» із тонкощів індивідуально-особистісного характеру та високого гатунку професійних якостей М. Т. Біляшівського дозволив автору вималювати портрет людини надзвичайної сили духу. Тож, біографічна робота, опублікована в музейному виданні, — достатньо інформативно насичена.

«Річник Українського театрального музею» містить окремий розділ «Матеріяли», в якому розміщено спомини діячів українського театрального мистецтва про колег по цеху. Як зазначили упорядники «Річника», ці твори вони розглядають «як матеріал, що згодиться при майбутніх дослідках, коли зіставлений з іншими джерелами, знайде він собі що до своєї вірогідності незалежної критичної оцінки» [25, с. 7]. Більшість матеріалів, опублікованих у першому випуску «Річника» — спогади акторів трупи М. Л. Кропивницького, про свого керівника: В. Потапенко «Спогади про український те-

атр» [24], Ф. В. Левицький «Згадки про Марка Лукича Кропивницького» [11], С. Ф. Паньківський «Шо Tempore» [22]. В усіх споминах розкрито професійні якості М. Л. Кропивницького, на конкретних прикладах описано його підходи до робочого процесу: підбір трупи, гастролі, репетиції, робота над вимовою текстів та висотою тонів, цікаві або курйозні епізоди з вистав. Автори відтворили образ людини енергійної, з почуттям гумору, ревниву до своєї персони як керівника трупи та актора, емоційне відкрити (міг жбурнути чим-небудь у актора або накричати), незлопам'ятну. Тут відзначимо лише деякі, підмічені акторами звички та хобі М. Л. Кропивницького. Наприклад, Ф. В. Левицький повідомив: «Він краще грав, як виходив на сцену схвильованим і роздратованим. Роздратованість давала М. Л. і натхнення, і патос...» [11, с. 175]. В. Потапенко зазначив: «Увесь час він був веселий, шуткував. Частенько ми збирались у нього, їздили на гулянки. Марко Лукич накупив вудочок, ми їздили човном по рибу» [24, с. 168]. С. Ф. Паньківський розказав: «Любимим спочивком його був винт з товаришами — грав він у нього частенько — та полювання» [22, с. 182].

Відзначимо, що у власних спогадах М. Л. Кропивницький такі деталі не указує [10]. Очевидно, «з боку» вони були більш виднішими. Тож, завдячуючи споминам, опублікованим у музейному збірнику, портрет М. Л. Кропивницького збагатився приватними характеристиками героя.

В цій же серії споминів розміщено «Мої спогади про Г. П. Затиркевич-Карпинську», написані Е. Петровською-Смирноюю. Автор прямо зазначила, що у своєму творі вона окреслює Ганну Петрівну, акторку трупи М. Л. Кропивницького, «як людину і товариша». Вона не просто голосливо охарактеризувала її як лагідну, доброзичливу, благодійну особу, а навела конкретні приклади із життя. Цікавий факт подала автор про те, як у рідному селі Г. П. Затиркевич-Карпинська підбрала на дорозі дитину, яка ледве не потрапила під коня; залагодивши справи із батьком дівчинки, Ганна Петрівну залишила дитину на своєму піклуванні і дбала про неї все своє життя. Емоційне автор розкриває останні роки життя, причини смерті Г. П. Затиркевич-Карпинської та її театралізований грандіозний похорон [23].

Ім'я акторки Г. П. Затиркевич-Карпинської зустрічаємо у щойно представлених спогадах Ф. В. Левицького. Він згадує її серед старої плеяди акторів, описує її акторський талант [11, с. 171—173]. Між

тим, представлені у музейному збірнику спомини Е. Петровської-Смирнової — поки що єдині, виявлені нами, опубліковані спогади про Г. П. Затиркевич-Карпинську, не як про акторку, а як про жінку прекрасного гатунку, людину і друга.

Епістолярії. Ще один вид біографічного матеріалу, який мав місце для публікації в музейних виданнях початку ХХ ст. — листування. В «Збірнику музею діячів науки і мистецтва України» представлена епістолярна спадщина М. В. Лисенка. Укладачі видання зазначили, що «через брак місця видрукувано в збірнику далеко не все Лисенкове листування, дарма, що й серед решти листів є чимало цікавого матеріалу» [8, с. 6]. Публікації супроводжують вступні статті та доволі часті підтекстові посилання, які роз'яснюють читачеві неявні тонкощі розмови, деталізують інформацію про згадану в листі особу, доповнюють і розширюють епістолярні відомості.

Біографічний багаж інформації в опублікованих листах має різну повноту. Наприклад, в переписці М. В. Лисенка із І. Нечум-ем-Левицьким обговорюються деталі сценічної вистави «Маруся Богуславка» [13]. В листах П. Сокальського до М. В. Лисенка мова йде про тонкощі композиторської діяльності, особливості сприйняття музики публікою, підбір акторів [12]. Біографічної інформації в цих листах вкрай мало, про те вони розкривають професійний підхід митців сцени до справи, уміння дискутувати, вести полеміку.

Іншого інформаційного наповнення листування М. В. Лисенка з Б. С. Познанським — «найвиразнішим може помежи всіх хлопоманів» [26, с. 144]. В листах мова йде переважно про учасників «Старої Громади». М. В. Лисенко відверто пише про те, у кого і як йдуть справи приватного та професійного плану: переїзди в інші міста та країни, поїздки на дачу, розкопки, археологічний з'їзд, курорт; робота над новими публікаціями та їх виданням; доноси, дисциплінарні покарання; стан здоров'я; заплановані та випадкові зустрічі [26].

Відзначимо, що М. В. Лисенко представив події достатньо точно. Продемонструємо це на прикладі зіставлення кількох повідомлень М. В. Лисенка про В. Б. Антоновича з листами В. Б. Антоновича до Ф. К. Вовка. Так, в листі від 9 серпня 1885 р. М. В. Лисенко пише: «Володарь [так М. В. Лисенко називає В. Б. Антоновича. — *Ч. Н.*] довгенько забаривсь був у Львові» [26, с. 148]. Із листування В. Б. Антоновича із Ф. К. Вовком дізнаємося, що «Володарь» дійсно змушений був залишатись у Львові через сприятливий науковий ґрунт. В кількох листах він повідомляє: «здесь засел на рукописах

Оссолинских» (лист 25 березня — 6 квітня 1880), «Научно-исторический материал здесь пребогатый — набрал его целую кучу теперь обрабатываю дневник Осьвецима» (лист 12 травня 1880) [1, с. 152, 156].

Не обійшов увагою М. В. Лисенко зміну політичних поглядів В. Б. Антоновича: «Один [В. Б. Антонович. — Ч. Н.] політикував — політикував довго..., та згубив певне віру в таку можливість» (лист 28 січня 1893) [26, с. 159]. Очевидно, зміна політичних настроїв В. Б. Антоновича була широко відома. В листах до Ф. К. Вовка він не зрікається цього і пояснює: «Вы меня спрашиваете есть-ли надежда на образование организованной группы для деятельности? Отвечу Вам, что по моему мнению нет и все попытки в этом отношении оказались поныне более вредными чем полезными» (лист 25 січня — 6 лютого 1891) [2, с. 92].

Не мало листів М. В. Лисенка звертають увагу на стан здоров'я В. Б. Антоновича. Наведемо кілька уривків. В листі від 10 лютого 1900 р. М. В. Лисенко пише: «Вл. Бон. виїхав 1—2 ноября у Сицилию ... Стан його здоров'я дуже, дуже кепський... У його склероз усіх судів, й нефрит й всяке лихо...» [26, с. 168]. В. Б. Антонович підтверджує наведену інформацію в листі до дружини Ф. К. Вовка — О. Ю. Реммельмаєр: «Щодо мене, то я дуже серйозно хворий: це артеріосклероза, ускладнена вадою серця і цілим рядом інших хворобливих симптомів. Лікарі мене посилають провести зиму в Італії» (лист 9—22 жовтня 1900) [1, с. 158].

Подібна вищенаведена кореляція епістолярних свідоцтв, з опорою на опубліковані в музейному виданні листи, дасть змогу виявити невідомі, підтвердити, спростувати або уточнити відомі факти біографій багатьох інших осіб наукового, мистецького, політичного кіл, про яких йдеться, наприклад, в листах М. В. Лисенка до Б. С. Познанського.

Друк епістолярної спадщини був започаткований і в «Річнику Українського театрального музею». Публікацію листів супроводжують вступні статті, які вводять читача у контекст листування.

З. Ляшевич опублікував «Лист О. О. Русова до М. К. Заньковецької» та свої коментарі до нього. Лист написаний з нагоди святкування 25-літнього ювілею актриси, яке було сприйняте поліцією як національно-політична маніфестація, так що іменинницю було заарештовано [18]. Оскільки предметом даної статті є особистісно-індивідуальні характеристики героїв джерел особового похо-

дження, лист О. О. Русова тут аналізувати не будемо, а перейдемо до листів М. Л. Кропивницького.

Їх публікацію підготував М. Возняк під загальною назвою «Стосунки М. Кропивницького з галицькими українцями» [4]. Це листи М. Л. Кропивницького до директора театру «Руська Бесіда» Гриневського, до редактора часопису «Зоря» В. Лукича-Левицького, та лист К. Підвисоцького (актора трупи М. Д. Кропивницького) до В. Лукича-Левицького. Листи насичені інформацією про гастролі, про роботу над новими творами, про цензурні перепони, про міжтеатральні сварки, чвари, заздрощі. Однак, тут ми продемонструємо той бік особистості М. Л. Кропивницького, на який не звертали уваги або просто не висвітлювали його друзі та знайомі.

Так, ніхто із мемуаристів, наведених нами вище, не зачіпав фізичний бік життя, а саме — тему здоров'я, «батька українського театру» [19]. Не йдеться про це й в численних некрологах та статтях із повідомленнями про смерть М. Л. Кропивницького: «Несподівана була його смерть, бо хоч прожив він сімдесят літ, а про те до останнього дня не втратив ні сили, ні хисту» [9]; «Ця несподівана смерть тяжко засмутила синів України», «грав з онуками і весь час був веселий. ... сказав, що йому зовсім добре» (про останній день життя) [21]; «Людина старого віку, підтоптана і знесилена літами, він про те до останнього часу виступав на сцені, чаруючи глядачів все тією ж силою та свіжістю свого сценічного таланту» [7].

З опублікованих в музейному збірнику матеріалів дізнаємося, що кілька років поспіль М. Л. Кропивницький мав проблеми фізичного плану. Про це читаємо з листів до В. Лукича-Левицького: «Захопив я бронхита и осунулся ... Хворий я, надто хворий» (лист 22 травня 1890) [4, с. 139—140]; «я занедужавъ и тыжнивъ зо тры не бравъ и перьины в руки» (лист 29 березня 1892) [4, с. 140]; «Вже восьмий день, як я не встаю зь лижка, схопила мене инфлюэнца и так притисла, що жинка и дити зовсімъ перелякалися... Ликари знайшли окрімъ инфлуэнцы нервне переутомленіе и заборонили на який часъ умственне напряженіе» (лист 14 вересня 1892) [4, с. 144]; «...Невдаха — почуваю себе не гаразд» (лист 14 липня 1893) [4, с. 146]. Варто додати, що М. Л. Кропивницький відкриває цю тему або у середині листа, або «ховає» свій стан здоров'я за розлогими постскриптумами, таким чином залишає про себе враження людини безкінечно енергійної, веселої, завзятої.

Підсумовуючи зазначимо, що проаналізовані в даній роботі музейні видання виходили під егідою наукових установ: «Річник Українського театального музею» та «Збірник музею діячів науки і мистецтва України» випущені Всеукраїнською Академією Наук; збірник «Український музей» — Управлінням науковими установами УСРР. Оpubлікований в них мемуарний та епістолярний матеріал відноситься до науково-популярного типу. *Публікація листів* супроводжена довідковим апаратом (вступні статті, підтекстові уточнення публікатора); подача листів не повна, що пояснене обмеженими об'ємами видання або втратою повного пакету листування. *Спомини* написані спеціально для музейного видання. Не дивлячись на тематичну спрямованість збірників (музейна справа, театральне мистецтво), вони містять немало індивідуальних характеристик героїв публікації та дотичних до їх життя людей. На жаль, публікація нарративу початку ХХ ст. в цих виданнях більше не продовжилась із об'єктивних причин — ліквідація цих друкованих органів та музеїв, від імені яких вони виходили.

Відзначимо також, що в пошуках опублікованих джерел особового походження, науковцям варто брати до уваги музейні видання тощо.

1. Антонович М. Недруковані листи В. Б. Антоновича до Ф. К. Вовка (з архіву УВАН). *Український історик*. 1988. № 1/4. С. 149—164.
2. Антонович М. Недруковані листи В. Б. Антоновича до Ф. К. Вовка (з архіву УВАН). *Український історик*. 1989. № 1/3. С. 92—105.
3. Брайчевська О. А., Ляшко С. М., Чишко В. С. Про традиції та джерелознавчу базу національної біографічної школи (кінець Х — початок ХХ ст.). *Українська біографістика*. 1996. Вип. 1. С. 29—44. URL: http://ub.nbuv.gov.ua/doc/ubi_1996_1_7 (дата звернення: 22.08.2020).
4. Возняк М. Стосунки М. Кропивницького з галицькими українцями. *Річник Українського театального музею*. Київ, 1929. С. 138—154.
5. Гирич І. Б., Ляхоцький В. П. Видання україномовних епістолярних джерел кінця ХІХ — середини ХХ ст.: методичні рекомендації. Київ, 2000. 30 с. URL: <https://undiasd.archives.gov.ua/doc/mr-vudan.epispol.djerel.pdf> (дата звернення: 16.08.2020).
6. Єфремов С. Марко Кропивницький. На перші роковини смерті. *Рада*. Київ. 1911. № 81. С. 2.
7. Затилюк Я. «Пам'яті М. Бляшівського» — рукописний сполин з архіву Всеукраїнської Академії Наук та друковані некрологи 1926 року. *Науковий вісник Національного музею історії України*. Київ. 2019. Вип. 5. С. 94—101. URL: <http://visnyk.nmiu.com.ua/index.php/nv/article/view/374> (дата звернення: 24.08.2020).
8. Збірник Музею діячів науки та мистецтва України / Всеукраїнська Академія Наук. Київ, 1930. Т. 1 : Присвячений Миколі Лисенкові. 178 с. (Збірник історично-філологічного відділу; № 94). URL: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?id=295> (дата звернення: 19.08.2020).

9. Коваленко Г. Над могилою М. Кропивницького. *Рада*. Київ. 1910. № 90. С. 2.
10. Кропивницький М. За тридцять п'ять літ. Ч. 1. *Нова громада*. 1906. № 9. С. 47—64.
11. Левицький Ф. В. Згадки про Марка Лукича Кропивницького. *Річник Українського театального музею*. Київ, 1929. С. 171—175.
12. Листи Петра Сокальського до Миколи Лисенка. *Збірник Музею діячів науки та мистецтва України*. Київ, 1930. Т. 1. С. 173—178.
13. Листування Миколи Лисенка з Іваном Нечуєм Левицьким. *Збірник Музею діячів науки та мистецтва України*. Київ, 1930. Т. 1. С. 125—142.
14. Любовець Н. І. Біографічні серії в контексті розвитку української біографічної традиції. *Українська біографістика*. 2008. Вип. 4. С. 267—282. URL: http://ub.nbuv.gov.ua/doc/ubi_2008_4_21 (дата звернення: 02.09.2020).
15. Любовець Н. І. Вивчення мемуарів як історичного та біографічного джерела: до історіографії проблеми. *Українська біографістика*. 2010. Вип. 7. С. 66—104. URL: http://ub.nbuv.gov.ua/doc/ubi_2010_7_5 (дата звернення: 02.09.2020).
16. Любовець Н. І. Мемуари (спогади) як джерело біографічних досліджень. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. Київ, 2009. Вип. 24. С. 277—291. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nrnbuimviv_2009_24_24 (дата звернення: 02.09.2020).
17. Любовець Н. І. Мемуарій Української революції (1917—1921 рр.): автори та жанри. *Українська біографістика*. Київ, 2017. Вип. 15. С. 260—286. <https://doi.org/10.15407/ub.15.260> (дата звернення: 02.09.2020).
18. Любовець Н. І. Мемуарна складова академічного збірника «За сто літ»: основні жанри та сюжети. *Українська біографістика*. Київ, 2019. Вип. 17. С. 93—112. URL: <https://doi.org/10.15407/ub.17.093> (дата звернення: 02.09.2020).
19. Ляшечко З. Лист О. О. Русова до М. К. Заньковецької. *Річник Українського театального музею*. Київ, 1929. С. 152—153.
20. М. Л. Кропивницький. З приводу 35-літнього ювілею його артистичної, літературної та громадської діяльності. *Рада*. Київ, 1906. № 79. С. 2.
21. Мощенко К. В. Академик Микола Біляшівський як музейний робітник. *Український музей*. Київ, 1927. Вип. 1. С. 3—12.
22. Над домовиною М. Кропивницького. *Рада*. Київ, 1910. № 84. С. 2.
23. Паньківський С. Ф. Іло Темрге. *Річник Українського театального музею*. Київ, 1929. С. 176—183.
24. Петровська-Смирнова Е. Мої спогади про Г. П. Затиркевич-Карпинську. *Річник Українського театального музею*. Київ : Київ-Друк, 1929. С. 184—186.
25. Потапенко В. Спогади про український театр. *Річник Українського театального музею*. Київ, 1929. С. 157—170.
26. Річник Українського театального музею / за ред. П. Руліна ; Всеукраїнська Академія Наук. Київ, 1929. 236 с. URL: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?id=228> (дата звернення: 20.08.2020).
27. Рудинська Є. Листування Миколи Лисенка з Борисом Познанським. *Збірник Музею діячів науки та мистецтва України*. Київ, 1930. Т. 1. С. 143—172.
28. Український музей / Управління науковими установами УСРР. Київ, 1927. 36. 1. 129 с. URL: <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=8503> (дата звернення: 18.08.2020).

Зміст

<i>Оксана Куценяк, Яна Яковичина</i> Трипільська антропоморфна пластика у фондах Львівського історичного музею	3
<i>Святослав Терський, Микола Майорчак, Назар Демський</i> Пам'ятки ранньомодерної доби в околицях с. Словіта (за даними археологічних досліджень експедиції ЛІМу)	28
<i>Емілія Зарубій</i> Історія формування колекції кам'яних знарядь ударно-дробильної дії фондової групи „Археологія“ Львівського історичного музею	34
<i>Алла Вітенко</i> Удосконалення охорони археологічної спадщини Вишгорода: перспективи створення археопарку та розиток археологічного туризму	51
<i>Тарас Рак</i> Ударно-дробильна зброя народів Полінезії та Меланезії зі збірки ЛІМу	58
<i>Олексій Петрунін</i> Керамічна скульптура у Львівському історичному музеї: історія формування збірки	63
<i>Яким Горак</i> Документи та матеріали Музичного Товариства імені М. Лисенка та Вищого Музичного Інституту у фондовій збірці Меморіального музею Станіслава Людкевича у Львові	73
<i>Данута Білавич</i> Панорама музичного життя Галичини I пол. XX ст. у матеріалах особистого архіву співачки Олени Пясецької	85
<i>Андрій Познахівський</i> Шевченкіана в музейній філателії ЛІМ	89
<i>Юлія Стаднік</i> Друкарські машинки американської компанії «Underwood» в колекції Харківського історичного музею імені М. Ф. Сумцова	101
<i>Любов Коваль</i> Філателістичні видання Закордонного Поштового Відділу „Підпільна Пошта України“. Нові поступлення фондової групи „ПВЗ“	109
<i>Володимир Каранда</i> Лист Теодора Рожанковського до Наталії Шухевич	117

<i>Надія Вишневецька</i> Іранська зброя та обладунки в експозиції Відділу ЛІМу „Музей-Арсенал“: до питання атрибуції	123
<i>Ольга Перелігіна</i> Втрати предметів художнього срібла з музейного фонду у період німецької окупації	133
<i>Олена Попельницька, Олена Шевченко</i> Виставка «Зброя в колекції Національного музею історії України: від давнини до сучасності» (2016—2019 рр.)	139
<i>Світлана Котилова</i> Концептуальний метод побудови експозиційного середовища. З досвіду створення експозиції «Де є бої — там є герої. Українському козацтву присвячується»	154
<i>Ганна Кібко</i> Спроба відтворити експозиційними засобами образ «поразки» в розділі «Втеча» виставки «Де є бої — там є герої. Українському козацтву присвячується» (з практичного досвіду)	163
<i>Лариса Висоцька</i> З історії створення першої на Черкащині стаціонарної музейної експозиції про діяльність Холодноярської повстанської організації (1918—1922 рр.)	170
<i>Наталія Пугач</i> Орнаментальна символіка рушників з експозиції Історичного музею Кам'янського державного історико-культурного заповідника	182
<i>Оксана Ясінська</i> «Традиція гуцульської писанки» в національному переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України	192
<i>Лариса Висоцька</i> Виставка «Ретроспектива весільних світлин 1907—2018 рр.» як початок формування музейної колекції	206
<i>Мирослав Мельник</i> Особливості презентації історичного костюма в музейному просторі	213
<i>Вікторія Порохняк</i> Ювілейний музейний проєкт «40 експонатів з музейної скарбнички». Його реалізації та перспективи	222
<i>Романна Баран, Наталія Олійник</i> Суперечності щодо трактування прізвищ косівських гончарів родини Баранюків та Олекси Бахматюка (до атрибуції творів художньої кераміки вказаних гончарів у музеях та приватних збірках)	227

<i>Микола Проців</i> Зіновій Штокалко (Бережан) і його родина в музейних і приватних колекціях: з досвіду формування та каталогізації особового фонду	237
<i>Anna Manicka</i> Permanent exhibition building cannon of history of art. Case study of the Collection of 20 th and 21st century art on the National Museum in Warsaw	246
<i>Леся Онишко</i> Майбутній меморіал Героїв Небесної Сотні в Києві як територія пам'яті	254
<i>Наталія Бойко</i> Бережанський краєзнавчий музей — 40 років діяльності (актуальні проблеми та перспективи)	262
<i>Ольга Венгрова</i> Кам'янець-Подільський історичний музей. Історія і сучасність	270
<i>Оксана Козинкевич</i> Хроніка галереї Домбських	278
<i>Світлана Хавалко</i> Постать головного зберігача Михайла Кибальчича в історії Львівського історичного музею	292
<i>Юрій Джураник</i> Музейна сторінка у творчій і педагогічній діяльності Євгена та Зої Сагайдачних	298
<i>Мар'яна Зубеляк</i> „Тайпкі serca mego“: за матеріалами особистого архіву Олени Людкевич-Кашубинської	306
<i>Валентина Кухар, Андрій Прокіп</i> У пошуку власної інтерпретативної парадигми: Кость Широцький	315
<i>Лілія Триняк</i> Гуцульський кінь в традиціях та обрядах населення Карпат (кінця XIX — першої половини XX ст.)	327
<i>Арнольд Сокульський, Євген Сокульський</i> Відволікаюче краєзнавство	335
<i>Лілія Зубко</i> Символіка в натюрморті	346
<i>Дмитро Мурадов</i> У пошуках «Будинку Гофмана» в Берліні (до історії будівництва приміщення для історичного музею)	358

<i>Оксана Корнютко-Гринів</i> До питання книжкової графіки Святослава Гординського. Обкладинка книги Миколи Приходька „На роздоріжжях смерті“	365
<i>Наталія Чергик</i> Музейні видання як біографічне джерело: мемуари, епістолярії	377
<i>Любомир Хахула</i> Польсько-українські відносини у сфері збереження історико-культурних пам'яток (друга половина XX — початок XXI століття)	386
<i>Тарас Процак</i> Слідами пам'яті Галицького мисливського товариства у Львові (1876—1946)	391
<i>Люся Перейма</i> До питання діяльності народних музеїв Львівщини у сучасних умовах	395
<i>Роксоляна Пасічник</i> Популяризація музейної збірки в умовах карантину: нові виклики, нові ідеї	404
<i>Ольга Морозова</i> Квести у контексті комунікування з відвідувачами музеїв	411
<i>Юлія Олійник</i> Бінарні уроки як складова едукативної діяльності Відділу зброї ЛІМу „Музей-Арсенал“	416
<i>Олександр Олешко</i> Едукативні заходи в Львівському історичному музеї в 2020 році: формат проведення в умовах карантину	419
<i>Ірина Вакула</i> Використання інтернет-ресурсів в промоції Шевченківського національного заповідника та його музейної колекції	423
<i>Ольга Бір'юва</i> Тайм-менеджмент в роботі музейного працівника	428
<i>Юлія Душка</i> Музейний менеджмент сьогодні	430

Content

<i>Oksana Kutseniak, Yana Yakovyshyna</i> Trypillia anthropomorphic sculpture (not Koshylivtsi type) in the funds of the Lviv Historical Museum	3
<i>Sviatoslav Terskyi, Mykola Mayorchak, Nazar Demskyi</i> Artifacts of the Early Modern Period in the Vicinity of Slovita Village (based on archeological research data of Lviv Historical Museum).....	28
<i>Emiliya Zarubiy</i> The History of Forming of the Collection of Blunt Stone Tools from the “Archeology” Repository of Lviv Historical Museum	34
<i>Alla Vitenko</i> Improving the protection of the archaeological heritage of Vyshgorod: prospects of creation of an archeopark and development of archaeological tourism.....	51
<i>Taras Rak</i> Polynesian and Melanesian blunt weapons from the collection of Lviv Historical Museum	58
<i>Oleksiy Petrunin</i> Ceramic Sculptures in Lviv Historical Museum: the History of Formation of the Collection.....	63
<i>Yakym Horak</i> The Compendium of Repository Archive of M. Lysenko Music Society & Higher Music Institute in Lviv Stanislaw Liudkevych Memorial Museum	73
<i>Danuta Bilavych</i> Overview of Musical Live in Galicia in the 1st Half of the 20th Century Based on the materials from the personal archive of singer Olena Pyasetska	85
<i>Andrew Poznakhivsky</i> Shevchenkiana in the Museum Philately of the LHM	89
<i>Yuliia Stadnik</i> Typewriters of the company «Underwood» from the collection of the M. F. Sumtsov Kharkiv Historical Museum	101
<i>Lubov Koval</i> Philately published by the “Underground Post of Ukraine”. New entries in the repository of Objects of Liberation Struggle	109
<i>Volodymyr Karanda</i> The Letter from Teodor Rozhankovskyi to Nataliya Shukhevych	117

<i>Nadiya Vyshnevska</i> Iranian Weapons and Armor in the Exposition of the LHM Department “Museum Arsenal”: the Matter of Attribution	123
<i>Olga PereLygina</i> Losses of Artistic Silverware from the Museum Repositories During the German Occupation	133
<i>Olena Popelnytska, Olena Shevchenko</i> Exhibition “Weapons in the Collection of the National Museum of the History of Ukraine: From Ancient Times Till Nowadays” (2016—2019)	139
<i>Svitlana Kopylova</i> The Conceptual Method of Building a Museum Environment. From the experience of creation of the exhibition “Where There’s a Battle, There’s a Hero. Dedicated to Ukrainian Cossacks”	154
<i>Hanna Kibko</i> An attempt to interpret the concept of “defeat” in the section “Retreat” of the exhibition “Where There’s a Battle, There’s a Hero. Dedicated to Ukrainian Cossacks” through the means of museum exposition (lessons learned)	163
<i>Larysa Vysotska</i> Exhibition “Retrospective of Wedding Photos 1907—2018” as a Beginning of a Museum Collection	170
<i>Nataliya Puhach</i> Symbolic Ornaments of Rushnyks from the Exposition of Kamianka State Historical and Cultural Reserve Historical Museum	182
<i>Oksana Yasinska</i> The Ukrainian Highlanders (Hutsul) Easter Egg decorating tradition in the National Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Ukraine	192
<i>Larysa Vysotska</i> Exhibition “Retrospective of Wedding Photos from 1907—2018” as the Start of a Museum Collection	206
<i>Myroslav Melnyk</i> Specificities of historical costumes presentation in the museum space ..	213
<i>Viktoryia Porokhniak</i> Anniversary Project “40 Exhibits from the Museum Treasury”. Implementation and Prospects	222
<i>Romanna Baran, Natalia Oliynyk</i> Controversies over the interpretation of the surnames Of Kosiv potters of the Baranyuk family and Oleksa Bakhmatyuk. (To the attribution of works of artistic ceramics of these potters in museums and private collections)	227

<i>Mykola Protsiv</i> Zinoviy Shtokalo (Berezhan) and His Family in Museum and Private Collections: the Experience of Formation and Cataloguing of the Personal Repository	237
<i>Anna Manicka</i> Permanent exhibition building cannon of history of art. Case study of the Collection of 20 th and 21st century art on the National Museum in Warsaw	246
<i>Lesya Onyshko</i> The Future Memorial of Heroes of the Heavenly Hundred in Kyiv as a Territory of Commemoration	254
<i>Nataliya Boyko</i> Berezhany Museum of Local History. 40th Anniversary (relevant issues and opportunities)	262
<i>Olha Venhrova</i> Kamianets-Podilskyi Historical Museum. History and Modernity	270
<i>Oksana Kozynkevych</i> Chronicles of the Dąbowski Gallery	278
<i>Svitlana Khavalko</i> The Personality of Chief Conservator Mykhailo Kybalchych in the History of Lviv Historical Museum	292
<i>Yuriy Dzhuraniuk</i> Museum page in the creative and pedagogical work of Yevhen and Zoya Sahaydachnyi	298
<i>Maryana Zubelyak</i> „Tajniki serca mego“: A Case Study of Olena Lyudkevych-Kashubynska's Personal Archive	306
<i>Valentyna Kukhar, Andriy Prokip</i> In Search of Personal Interpretative Paradigm: Kost Shyrottskyi	315
<i>Tryniak Lilia</i> Hutsul horse in tradition and rites of population of Cartathians (the end of XIX early XX century)	327
<i>Arnold Sokulskyi, Yevhen Sokulskyi</i> Distracting Local History Studies	335
<i>Liliya Zubko</i> Still Life Symbolism	346
<i>Dmytro Muradov</i> In Search of the Hoffmann House in Berlin (on the history of construction of the historical museum building)	358

<i>Oksana Kornutko-Hryniv</i> On the question of book graphics by Sviatoslav Hordynsky. The cover of Mykola Prykhodko's book «At the Crossroads of Death»	365
<i>Nataliya Cherhik</i> Museum Publications as Biographical Sources: Memoires and Epistolaries	377
<i>Lubomyr Khakhula</i> Polish-Ukrainian Relations in the Sphere of Conservation of Historical and Cultural Objects (2nd half of the 20th — early 21st century)	386
<i>Taras Protsak</i> Commemorating the Galician Hunting Society in Lviv (1876—1946)	391
<i>Lusia Pereyma</i> The Matter of Activities of National Museums in Lviv Region under Current Conditions	395
<i>Roksolyana Pasichnyk</i> Promotion of a Museum Collection During the Quarantine: New Challenges, New Ideas	404
<i>Olha Morozova</i> Quests in the Context of Communication with Museum Visitors	411
<i>Yuliya Oliynyk</i> Binary Classes as a Part of Educational Activities of the Museum Arsenal, a Department of Lviv Historical Museum	416
<i>Oleksandr Oleshko</i> Binary Classes as a Part of Educational Activities of the Museum Arsenal, a Department of Lviv Historical Museum	419
<i>Iryna Vakula</i> The Use of Internet Resources in the Promotion of the Shevchenko National Reserve and its Museum Collection	423
<i>Olha Biriova</i> Time Management of Work for Museum Employees	428
<i>Yuliya Dushka</i> Museum Management Today	430